

DENETİM KOMİTESİ ÖZELLİKLERİNİN FİNANSAL RAPORLAMA ZAMANLILIĞINA ETKİSİ: BİST’TE BİR UYGULAMA*

Prof. Dr. Gökhan ÖZER**

Araş. Gör. Abdullah Kürşat MERTER***

Araştırma Makalesi / *Research Article*

Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi
Özel Sayı 2020; 22, ös228 - ös248

ös
228

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, denetim komitesi özellikleri ile finansal raporlama zamanlılığı arasındaki ilişkiyi incelemektir. Bu kapsamda, 2008-2017 yılları arasında BİST’te işlem gören 233 şirketten elde edilmiş 1903 adet gözlem kullanılarak çoklu regresyon analizi yapılmış ve denetim komitesi bağımsızlığının, finansal uzmanlığının, üye sayısının, toplantı sıklığının ve cinsiyet çeşitliliğinin finansal raporlama zamanlılığı ile ilişkisi test edilmiştir. Çalışmanın bulguları; denetim komitesi üyelerinin bağımsız olması, üyelerin yıllık belirli periyotlarda toplanmaları ve komitelerin karma cinsiyet gruplarından oluşmasının finansal raporların daha kısa sürede kamuya duyurulmasında önemli etkenler olduğunu göstermektedir. Ayrıca araştırma sonuçları bir bütün olarak değerlendirildiğinde, teorik beklentilere uygun ve birbiriyle tutarlı sonuçlar olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Finansal Raporlama Zamanlılığı, Denetim Komitesi, Cinsiyet Çeşitliliği.

JEL Sınıflandırması: M42, M48.

* Makale gönderim tarihi: 15/11/2019; kabul tarihi: 12/01/2020.

Bu çalışma, 5-8 Ekim 2019 tarihlerinde MÖDAV tarafından Kuşadası’nda düzenlenen 16. Uluslararası Muhasebe Konferansı’nda sunulan bildirinin, yeniden düzenlenerek genişletilmiş halidir.

** Gebze Teknik Üniversitesi, İşletme Fakültesi, gokozerhan@gmail.com,
<https://orcid.org/0000-0002-3255-998X>

*** Gebze Teknik Üniversitesi, İşletme Fakültesi, akmerter@gtu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-6874-1890>

Atıf: Özer, G. ve Merter, A. K. (2020). Denetim komitesi özelliklerinin finansal raporlama zamanlılığına etkisi: BİST’te bir uygulama. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 22 (Özel Sayı), ös228 - ös248.

<http://dx.doi.org/10.31460/mbdd.647218>

THE EFFECT OF AUDIT COMMITTEE CHARACTERISTICS ON TIMELINESS OF FINANCIAL REPORTING: A CASE OF BIST

ABSTRACT

This study seeks to determine whether audit committee characteristics are associated with the timeliness of financial reporting. In this context, multiple regression analyze has been conducted using 1903 observations obtained from 263 listed companies in BIST between 2008- 2017 and the relationship between audit committee independence, financial expertise, number of members, frequency of meetings and gender diversity have been tested. Findings of the paper; that the members of the audit committee are independent, that the members meet during certain periods of the year and that the committees are composed of mixed gender groups are important factors for the public disclosure of financial reports in a shorter period of time. In addition, when the research results are evaluated as a whole, it is seen that there are consistent results with theoretical expectations.

Keywords: Timeliness of Financial Reporting, Audit Committee, Gender Diversity

JEL Classification: M42, M48.

1. GİRİŞ

Finansal raporlamanın en önemli amaçlarından biri, dış kullanıcılara karar vermelerinde yardımcı olacak bilgileri sağlamaktır. Bu bilgilerin kullanıcılar açısından yararlı ve kaliteli olabilmesi için ilgili, güvenilir, karşılaştırılabilir, zamanında sunulmuş ve anlaşılabilir olması gerekmektedir (FASB 2010). Finansal raporlamanın zamanlılığı, şirketlerin yıl sonu ile mali raporun kamuoyuna açıklandığı tarih arasındaki dönem olarak tanımlanmaktadır. Zamanlılık, muhasebe meslek mensupları, muhasebe bilgisi kullanıcıları, düzenleyici ve meslek kuruluşları tarafından finansal raporlama kalitesinin en önemli özelliği olarak kabul edilmektedir (Soltani 2002). Finansal tablolar ne kadar bilgilendirici ve iyi hazırlanmış olursa olsun, kullanıcıların bilinçli karar almaları gereken zamanda hazır bulunmaması durumunda değeri azalmaktadır (Super ve Shil 2019). Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS) Finansal Tabloların Hazırlanması ve Sunulmasına İlişkin Kavramsal Çerçeveye göre zamanlılık, finansal bilgiler açısından büyük önem taşımaktadır. Bu kapsamda finansal raporlama zamanlılığı, finansal tabloların önemli bir niteliksel özelliğidir (Dyer IV ve McHugh 1975). Finansal raporlama zamanlılığında yaşanan gecikmeler, sunulan bilgilere dayanılarak verilecek kararlar ile ilgili belirsizliklere neden olmaktadır. Bu sebeple, finansal bilgilerin sunumunda yaşanan gecikmeler ile bilginin değeri arasında ters ilişki bulunmaktadır (McGee ve Yuan 2008). Finansal raporların geç açıklanması sonucunda ortaya çıkabilecek olan bilgi asimetrisi, vekalet problemleri ve manipülasyon gibi tüm paydaşlara zarar verebilecek olumsuz durumların engellenmesi için finansal rapor zamanlılığına etki eden unsurların belirlenmesi ve bu konuda önlemler alınması hayati önem taşımaktadır. Bu açıdan zamanlılık kavramı, yalnızca finansal tabloların kullanılabilirliğine ilişkin genel bir kriter değil, borsada hisse fiyatlandırması ve yatırım kararlarının verilmesi açısından da oldukça önemli bir kavramdır.

2000’li yılların başında patlak veren muhasebe skandallarının ardından, kurumsal yönetim uygulamalarını güçlendirmek, küresel bir çaba haline gelmiştir (Baatwah vd. 2019). Bu kapsamda birçok ülkede, kurumsal yönetim uygulamalarına yönelik daha sıkı yasal düzenlemeler yürürlüğe koymuştur (örneğin, ABD’de Sarbanes-Oxley Yasası (2002), İngiltere’de Cadbury (1992) ve Smith Komitesi (2003) ve Avustralya’da Kurumsal Hukuk Ekonomik Reform Programı 9 (ASX, 2004)). Bu çabaların ana odağı, denetim komitesinin finansal raporlama kalitesinden ve denetim sürecinin

gözetiminden sorumlu birincil yönetim mekanizması olarak rolünün arttırılması olmuştur (Beasley vd. 2009). Nitekim denetim komitesinin bu sorumlulukları yerine getirebilmesi için etkin bir şekilde çalışması ve doğru tasarlanması gerekmektedir. Denetim komitesinin etkinliğini belirleyen temel etkenlerin başında, denetim komitesinin yapısı gelmektedir (Sultana vd. 2015). Öncelikle Amerika ve İngiltere gibi ülkelerde ve akabinde ülkemizde yapılan düzenlemeler ile borsada işlem gören şirketlerin denetim komitesi kurması, komitelerde en az iki üyenin bulunması, komite üyelerinin bağımsız olması, en az bir üyenin muhasebe veya finans konusunda uzman olması ve komitenin yılın belli aralıklarında toplanması zorunlu kılınmıştır.

Literatürde denetim komitesi özelliklerinin raporlama zamanlılığına etkisini ölçen çalışmaların sonuçları incelendiğinde, denetim komitesi üyelerinin bağımsız ve finansal uzmanlığa sahip olmasının finansal raporlama süresini kısalttığını göstermektedir (Bağımsızlık için bkz., Sultana vd. 2015; Yadirichukwu ve Ebimobowei 2013); (Finansal Uzmanlık için bkz., Sultana vd. 2015; Yadirichukwu and Ebimobowei 2013; Schmidt ve Wilkins 2013; Ozoanigbo vd. 2016; Tuan 2016). Öte yandan denetim komitesi üye sayısı, toplantı sayısı ve cinsiyet çeşitliliği gibi denetim komitesi özellikleri ile ilgili bulgular ise karışık sonuçlara işaret etmektedir (Sultana vd. 2015; Shukeri and Nelson 2011; Cengiz 2017).

Yönetim kurulu, bir firmanın finansal raporlama sistemi için nihai sorumluluğa sahip bir yapı olarak görülse de, günümüzde yaşanan muhasebe skandalları ve ekonomik krizlerin ardından bu sorumluluk yavaş yavaş denetim komitelerine devredilmektedir (Ika ve Ghazali 2012). Bu bağlamda birçok ülkede borsada işlem gören şirketleri, finansal raporlama kalitesi sorumluluğunu denetim komitelerine yüklemektedir. Bu açıdan finansal raporlama kalitesine doğrudan etki eden zamanlılık ile finansal tablolardaki bilgilerin doğruluğunu sağlamada birinci dereceden sorumluluğa sahip olan denetim komitesi arasında bir ilişkinin olması oldukça muhtemeldir. Bu çalışma, denetim komitesi özelliklerinin, çeşitli kullanıcıların ihtiyaçları için finansal raporların zamanında sunulmasını önemli ölçüde etkileyip etkilemediğine odaklanmaktadır. Bu araştırmanın genel amacı, denetim komitesi özelliklerinin BİST'te işlem gören finansal olmayan şirketlerin finansal raporlarının zamanlaması üzerindeki etkisini araştırırken, araştırmanın spesifik amaçları şunlardır:

- i. Denetim komitesi toplantı sıklığının finansal raporlama zamanlılığına etkisini değerlendirmek.
- ii. Denetim komitesi büyüklüğünün finansal raporlama zamanlılığına etkisini değerlendirmek
- iii. Denetim komitesinde cinsiyet çeşitliliğinin finansal raporlama zamanlılığına etkisini değerlendirmek

2. LİTERATÜR TARAMASI

2.1. Finansal Raporlama Zamanlılığı

BİST'de işlem gören şirketler finansal tablolarını Türkiye Muhasebe/Finansal Raporlama Standartları (TMS/TFRS)'ni esas alarak hazırlamak ve kamuya açıklamakla yükümlüdürler (Tuan 2016, 101). BİST'te işlem gören şirketlerde finansal raporların hazırlanması ve bunların ilgililere sunulmasına ilişkin ilke, usul ve esaslar ilk olarak SPK tarafından "Sermaye Piyasasında Finansal Raporlamaya İlişkin Esaslar, Seri:XI, No:29" isimli tebliğ ile 15.11.2003 tarih ve 25290 sayılı Resmi Gazetede

yayımlanmıştır. Seri XI No:25 tebliğine göre finansal raporlar, finansal tablolar, yönetim kurulu faaliyet raporları ve sorumluluk beyanlarında oluşan raporları kapsamaktadır. Finansal tablolar ise dipnotlarıyla beraber bilanço, gelir tablosu, nakit akış tablosu ve özsermaye değişim tablosundan oluşmaktadır.

2011 yılında yürürlüğe giren 6102 Sayılı yeni Türk Ticaret Kanunu (TTK) ile uyum sağlanması için II-14.1 sayılı Sermaye Piyasasında Finansal Raporlamaya İlişkin Esaslar Tebliği 13.06.2013 tarih ve 28676 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır. Tebliğ’e göre, sermaye piyasası araçları bir borsada ve/veya teşkilatlanmış diğer pazar yerlerinde işlem gören işletmeler, yıllık finansal raporlarıyla bunlara ilişkin Kurulun bağımsız denetime ilişkin düzenlemelerinde öngörülen bağımsız denetim raporlarını şu şekilde kamuya duyurmalıdır:

1. Sermaye piyasası araçları bir borsada ve/veya teşkilatlanmış diğer pazar yerlerinde işlem gören işletmeler, yıllık finansal raporlarıyla bunlara ilişkin Kurulun bağımsız denetime ilişkin düzenlemelerinde öngörülen bağımsız denetim raporlarını;
 - a) Konsolide finansal tablo hazırlama yükümlülüğünün bulunmadığı durumlarda, hesap dönemlerinin bitimini izleyen 60 gün,
 - b) Konsolide finansal tablo hazırlama yükümlülüğünün bulunduğu durumlarda, hesap dönemlerinin bitimini izleyen 70 gün, içinde kamuya açıklarlar.
2. Birinci fıkrada yer alan işletmeler dışında kalan işletmeler, yıllık finansal raporlarıyla bunlara ilişkin Kurul’un bağımsız denetime ilişkin düzenlemelerinde öngörülen bağımsız denetim raporlarını, söz konusu finansal raporların görüşüleceği genel kurul tarihinden 3 hafta önce ve herhalükarda ilgili hesap döneminin bitimini takip eden 3’üncü ayın sonuna kadar kamuya açıklarlar.

Literatür incelendiğinde, finansal raporlama zamanlılığı ile ilgili birçok çalışmanın yapıldığı görülmektedir. Özellikle (Ashton vd. 1987; Ashton ve Wright 1989; Payne ve Jensen 2002; Ismail ve Chandler 2004; Al-Tahat 2015) gibi bazı yazarlar, şirkete özgü özelliklerin (şirket büyüklüğü, toplam varlık, toplam gelir, toplam satış, nakit akışlar, vb.) ve diğer yazarlar (Dogan vd. 2007; Knechel ve Payne 2001) ise, firma performansının (RAO, ROE, Kaldıraç düzeyi vb.) finansal raporlama zamanlılığına etkisini incelemişlerdir. Bu çalışmaların sonuçları finansal raporlama zamanlılığının, şirkete özgü özelliklere ve performans düzeyine göre değiştiğini ortaya koymaktadır. Ayrıca birçok araştırmacı (Lee vd. 2009; Soltani 2002; Leventis vd. 2005) çalışmalarında, finansal raporlama zamanlılığının, bağımsız denetim firması seçiminden, denetim riskinden, karlılık seviyesinden etkilendiğine dair bulgular elde etmişlerdir. Givoly ve Palmon (1982), finansal bilgi içeriği ile zamanlaması arasındaki ilişkiyi incelemiş ve kötü haberi olan şirketlerin finansal rapor açıklamalarını geciktirme eğiliminde olduğunu ortaya koymuştur. McGee ve Yuan (2008) ve Shukeri ve Nelson (2011) çalışmalarında, finansal bilgi kalitesi ile finansal tabloların hazırlanması için geçen süre arasında ters bir ilişki olduğu ve sürenin uzadıkça finansal bilgi kalitesinin düştüğünü raporlamaktadırlar.

Türkiye’de de finansal raporlama zamanlılığına etki edebilecek faktörlerin tespit edilmesine ilişkin çalışmalar yapılmıştır. Doğan vd. (2007), 2005 yılında borsada işlem gören şirketler üzerine yaptıkları çalışmada karlılık, şirket büyüklüğü ve finansal risk gibi firma özellikleri ile finansal rapor zamanlılığı arasındaki ilişkiyi incelemişler ve bu tür şirket özelliklerinin finansal raporlama zamanlılığını etkilediğini ortaya koymuştur. Aktaş ve Karğın (2011), 2005-2008 yılları arasında borsada işlem gören şirketler üzerinde yaptıkları çalışmada, iyi habere sahip olan şirketlerin finansal raporlarını daha erken yayınladıkları sonucuna ulaşmıştır. Erer ve Cömert (2014), 2003-2010 yılları arasında finansal olmayan

sektörlerde faaliyet gösteren şirketler üzerine yaptıkları çalışmada, finansal kaldıraç oranı yüksek olan şirketlerin finansal raporlarını daha geç yayınladığı, dört büyük denetim firması tarafından denetlenen ve olumlu denetçi görüşü alan şirketlerin ise finansal raporlarını daha erken yayınladığı ortaya koymuşlardır. Özkan vd. (2013), 2005-2010 yılları arasında İMKB'de işlem gören şirketlerde, bağımsız denetim firmasının, faaliyet gösterilen sektörün ve finansal performansın finansal raporlama zamanlılığına etkisini konsolide/konsolide olmayan finansal tablolar farkı gözeterek araştırmışlardır. Çalışma bulguları, finansal olmayan şirketlerde zarar beyan eden finansal raporların diğerlerine göre daha geç sunulduğunu göstermektedir. Ayrıca, dört büyük denetim firmaları tarafından yapılan denetimin konsolide finansal raporların kamuya sunulması süresini kısaltırken, konsolide olmayan finansal raporların sunum süresini uzattığını ortaya koymaktadır. Cengiz (2017), 2010-2015 yılları arasında borsada işlem gören şirketlerin denetim komitesi özellikleri ile denetim raporlarının yayınlanma süresi arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Cengiz (2017), denetim komitesi üye sayısının yayınlanma süresini negatif etkilediği, denetim komitesi toplantı sayısının ise yayınlanma süresini pozitif etkilediğine dair bulgular elde etmiştir. Tuan (2016) denetim komitesi özellikleri ve finansal raporlama zamanlılığı ilişkisini araştırdığı çalışmasında, denetim komitesi üyelerinin mesleki tecrübesi ve finansal uzmanlığının raporlama zamanlılığını kısalttığını, denetim komitesi üye sayısının ise raporlama süresini uzattığını ortaya koymuştur.

2.2. Denetim Komitesi Bağımsızlığı ve Finansal Uzmanlığı

Denetim komitesinin bağımsızlığı ile finansal uzmanlığı, denetim komitesinin en önemli özellikleridir (Sultani vd. 2015). Bu özelliklerin önemi, denetim komitesinin bağımsız yöneticilerden oluşması ve en az bir finansal uzman üyenin bulunmasını gerektiren düzenleyici kurallara dayanmasından gelmektedir (Fakhari ve Pitenoei 2017). Bu sebeple Amerika'da (SOX), İngiltere'de (Smith komitesi) ve diğer birçok ülkede denetim komitelerinin tamamen bağımsız üyelerden oluşması ve komitede en az bir finansal uzman üyenin bulunması zorunlu hale getirilmiştir. Bu düzenlemeler, denetim komitesi üyesinin, şirketin yönetim kurulu üyesi olması ve onlardan bağımsız hareket edebilme özelliğine sahip olması gerektiğini vurgulamış ve komite üyelerinin, istişare, danışmanlık veya bunlara benzer herhangi bir hizmet ile ilgili herhangi bir ücret talep edemeyeceği belirtilerek şirketin veya konsolide ortaklığın bağımlı kişisi olmaması gerektiği vurgulanmıştır (SOX 2002; Smith Komitesi 2003). Ayrıca bu düzenlemeler ile işletmelerin denetim komitelerinde en az bir tane finans uzmanı üyeye yer vermelerini, işletmelerin bu zorunluluğu yerine getiremedikleri takdirde ise, bu durumu gerekçeleri ile birlikte açıklamasını ve kamuoyuna duyurması istenmiştir (Hsu 2008). Ülkemizde ise SPK (2011) düzenlemesi ile denetim komitelerinin tamamen bağımsız üyelerden oluşması zorunlu hale gelmişken, komitede en az bir finansal uzmanın görevlendirilmesi ile ilgili olarak herhangi bir yasal zorunluluk bulunmamaktadır. Bu tür görevlendirmeler, şirketlerin inisiyatifine bırakılmıştır.

Denetim komitesinde bağımsızlığın eksik olması, komite üyelerinin hissedarların çıkarlarına hizmet etmeye yönelik hareket edebileceği için vekalet problemlerine yol açmaktadır (Fama ve Jensen 1983). Bedard vd. (2004); Klein (2002a); Klein (2002b) denetim komitesindeki yöneticilerin bağımsız olması durumunda, finansal raporlama sürecindeki kusurların ve yöneticilerin agresif kar yönetimine başvurmalarının azalacağını belirtmişlerdir. Fakhari ve Pitenoei (2017), çalışmasında denetim komitesinin bağımsızlığının ve finansal uzmanlığının bilgi asimetrisini azalttığına dair bulgular elde etmiştir. Joseph ve Terry (2003), çalışmasında denetim komitesinde bağımsız olmayan üyelerin oranı ile firmaların finansal sıkıntı içine girme olasılığı arasında güçlü bir ilişki bulmuştur. Sultana vd. (2015); Yadirichukwu ve Ebimobowei (2013) gibi yazarlar ise çalışmalarında, denetim komitesi bağımsızlığının finansal raporlama zamanlılığını kısalttığını ortaya koymuştur.

Krishnan ve Lee (2009)'nin yaptığı çalışmada, finansal uzmanlığa sahip denetim komitelerinin potansiyel dava riski ile ilişkisini incelemiştir. Dava açılma riskinin yüksek olduğu firmaların denetim komitesinde finansal uzmanlığına sahip olma olasılığının yüksek olduğunu sonucuna ulaşılmıştır. Sultana (2015), muhasebe muhafazakârlığı ile denetim komitesinde finansal uzmanlığa sahip yöneticilerin varlığı arasında pozitif ilişki bulmuştur. Aldamen vd. (2011) denetim komitesinde finansal uzmanın bulundurulmasının firma performansı arttırdığını gösteren bulgular elde etmiştir. Denetim komitesinde finansal uzman üyenin varlığı, finansal raporlamadaki gözetim rolü nedeniyle gerek bağımsız denetçi gerekse sermaye piyasaları üzerinde pozitif bir algı yaratmaktadır (DeFond ve Francis 2005). DeZoort ve Salterio (2001)'nin yaptığı çalışmada, denetim komitesinin finansal uzmanlığının bağımsız denetim sürecini pozitif yönde etkilediğini tespit etmiştir. Sultana vd. (2015); Yadirichukwu and Ebimobowei (2013); Schmidt ve Wilkins (2013); Ozoanigbo vd. (2016); Tuan, (2016); Baatwah, Salleh ve Stewart, (2019) gibi yazarlar, denetim komitesinde finansal uzmanlığa sahip üyelerin finansal raporlama zamanlılığını kısalttığını ortaya koymuşlardır.

Yukarıdaki çalışmalardan hareketle, denetim komitesi bağımsızlığı ve finansal uzmanlığı ile finansal raporlama zamanlılığı arasında negatif bir ilişki olması oldukça muhtemeldir:

H₁: Denetim komitesi bağımsızlığı ile finansal raporlama zamanlılığı arasında negatif yönlü bir ilişki vardır.

H₂: Denetim komitesi finansal uzmanlığı ile finansal raporlama zamanlılığı arasında negatif yönlü bir ilişki vardır.

2.3. Denetim Komitesi Üye Sayısı, Toplantı Sıklığı ve Cinsiyet Çeşitliliği

Amerika'da New York Borsası (NYSE) ve Menkul Kıymet Yatırımcıları Derneği'ne (NASD) kayıtlı olan işletmeler, denetim komitelerinde en az üç üye buldurması ve dörtten az olmamak şartıyla gerekli görülen durumlarda toplanması gerekmektedir. İngiltere'de Smith Komitesinin düzenlemesine göre de denetim komitelerinde en az üç üyenin bulunması ve bu üyelerin bağımsızlık özelliğine sahip olması gerekmektedir. Ülkemizde SPK'nın Seri: X, No: 22 sayılı tebliğe göre ise, denetim komiteleri yılda dörtten az olmamak üzere gerek görülen sayıda toplanması zorunlu hale getirilmiştir. Ayrıca bu düzenlemede denetim komitesi üye sayısına ilişkin bir zorunluluk olmamasına rağmen, şirketin içinde bulunduğu durum ve gereksinimlere uygun olarak, yönetim kurulunun görev ve sorumluluklarını sağlıklı bir biçimde yerine getirmesini sağlamak için en az iki üyeden oluşan bir komite oluşturulması tavsiye edilmektedir.

Abbott vd. (2004); Bedard vd. (2004), yaptıkları çalışmalarda denetim komitesinde üye sayısının fazla olması durumunda, firmaların daha az finansal hata yaptıklarını göstermişlerdir. Ayrıca denetim komitelerinde üç veya daha fazla üyenin bulunmasının, yöneticilerin agresif kar yöntemlerine başvurmalarına kısıtlayıcı etkide bulunduğunu ve komitenin potansiyel finansal raporlama süreci ile ilgili sorunları hızlı bir şekilde çözebildiğini ortaya koymuşlardır. Persons (2009) çalışmasında, denetim komitesi büyüklüğünün kurumsal yönetim uygulamalarının kalitesini arttırdığını göstermiştir. Bédard ve Gendron (2010), denetim komitesinin büyüklüğünün denetim kalitesi veya etkinliği açısından önemli bir unsur olduğunu ileri sürmektedir. Bushman vd. (2004) ile Piot (2004) gibi yazarlar, büyük kurulların iletişim koordinasyonu konusunda sorun yaşadıklarını, küçük kurulların karar alma sürecinde daha hızlı olacaklarını, bunun sonucunda da kaliteli denetim faaliyetlerinin ortaya çıkacağını savunmaktadır. Aldamen vd. (2012) 2008 krizinde, firma performansı ile denetim komitesi üye sayısı arasında negatif bir

ilişkinin olduğunu göstermiştir. Tuan (2016), denetim komitesinde görev alan üye sayısının artmasının finansal raporların sunum süresini uzattığını ortaya koymaktadır. Cengiz (2017) denetim komitesi üye sayısı ile finansal raporlama süresi arasında negatif ilişki olduğunu göstermiştir. Shukeri ve Nelson (2011), denetim komitesi üye sayısı ile finansal raporlama zamanlılığı arasında bir ilişki bulamamıştır.

Vafeas (1999); Bedard vd. (2004); Stewart ve Munro (2007) denetim komitesi toplantı sıklığının yönetim tarafından yapılan fırsatçı davranışları tespit etmek ve bu davranışları önlemek için önemli bir unsur olduğunu belirtmektedir. Krishnan ve Visvanathan (2007) daha sık toplanan denetim komitelerinde, hileli ve yanıltıcı beyanlarda bulunma, karları yönetmek için isteğe bağlı tahakkukları kullanma ve iç kontrol zayıflıklarını tespit edememe olasılıklarının daha düşük olduğunu ileri sürmektedir. Sharma vd. (2009), çalışmasında; denetim komitesi toplantı sıklığının, denetim komitesinin büyüklüğü, kurumsallık seviyesi ve kurumsal sahiplik ile pozitif ilişkili olduğu belirtmiştir. Ayrıca hızlı büyüyen firmalarda denetim komitesi toplantı sıklığının düşük olduğu sonucuna ulaşmıştır. McMullen ve Raghunandan (1996); Abbott vd. (2004); Vafeas (2005) gibi yazarlar, raporlama sorunları olan firmaların denetim komitesi toplantılarının daha az sıklıkta gerçekleştirdiklerini ortaya koymuştur. Ghafran ve O'Sullivan (2017), çalışmasında denetim komitelerinin toplantı sıklığı ile denetim ücretleri arasında pozitif bir ilişki olduğuna dair bulgular elde etmiştir. Başka bir ifade ile, denetim komitelerinin toplantı sıklığı arttıkça denetim çalışanlarına ödenen ücretlerde artmaktadır. Appiah ve Amon (2015), denetim komitesi toplantı sıklığı ile kurumsal iflas arasında pozitif bir ilişki olduğunu göstermektedir. Sultana (2015), ihtiyatlılık ile denetim komitesi toplantılarının sıklığı arasında olumlu bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Cengiz (2017), denetim komitesi toplantı sayısı ile denetim raporlarının yayınlanma süresi arasında pozitif bir ilişki olduğunu göstermiştir.

Cinsiyet çeşitliliğine yönelik yapılan araştırmalar, kadınların erkeklere göre finansal açıdan daha muhafazakâr, etik açıdan daha bağlı ve riskten uzak olduğunu göstermektedir (Levin vd 1993; Powell ve Anisc 1997). Wood vd. (1985) kadınların daha etkili iletişim kabiliyetine sahip olduğunu ve fikir birliği gerektiren grup problemlerinin çözümünde erkeklere nazaran daha iyi performans gösterdiğini savunmaktadır. Thiruvadi ve Huang (2011), cinsiyet çeşitliliğinin olduğu gruplarda cinsiyet çeşitliliğinin olmadığı gruplara göre daha iyi performans gösterildiğini ileri sürmektedir. Burgess ve Tharenou (2002), denetim komitelerde kadın yöneticilerinin varlığının artması durumunda kurumsal başarısızlığın azalacağını iddia etmektedir. Shawver vd. (2006) kadın yöneticilerin, erkek meslektaşlarına göre daha az kar yönetimi uygulamalarına başvurduklarını göstermiştir. Gros vold vd. (2007), kurullardaki kadın yöneticilerin artmasının tüm şirketlere, hissedarlara ve müşterilere büyük ölçüde fayda sağlayacağını belirtmektedir. Stewart ve Munro (2007), kadın denetim komitesi üyelerinin daha iyi iletişim yeteneklerine sahip olduğunu ve daha iyi toplantı hazırlıkları yaptıklarını ortaya koymuştur. Abbott vd. (2012), denetim komitesindeki kadın yöneticilerin varlığının, kurulun gözetim işlevini yerine getirirken zihinsel bağımsızlık tutumunu sürdürme kabiliyetinin arttığını savunmaktadır. Pathan ve Faff (2013), yönetim kurulunda kadın üye sayısının aşırı artması durumunda, yetenekli erkek yöneticilerinin kurulda yer alma olasılığının azalacağını öne sürmektedir. Carter (2003), denetim komitesi cinsiyet çeşitliliği olması durumunda, yeni bakış açıları ve perspektifler sağlandığı için örgütsel değer ve performansta bir gelişme olarak değerlendirildiğini belirtmektedir.

Yukarıdaki argümanlar dikkate alındığında denetim komitesi üye sayısı, toplantı sıklığı ve cinsiyet çeşitliliğinin finansal raporlama zamanlılığına etki etmesi muhtemeldir:

H₃: Denetim komitesindeki üye sayısı ile finansal raporlama zamanlılığı arasında bir ilişki vardır.

H4: Denetim komitesi toplantı sayısı ile finansal raporlama zamanlılığı arasında bir ilişki vardır.

H5: Denetim komitesindeki kadın üye sayısı ile finansal raporlama zamanlılığı arasında bir ilişki vardır.

3. ARAŞTIRMA METODOLOJİSİ

Bu çalışmanın amacı, denetim komitesi özellikleri ile finansal raporlama zamanlılığı arasındaki ilişkiyi incelemektir. Bu kapsamda, 2008-2017 yılları arasında BİST’te işlem gören şirketlerin denetim komitesi bağımsızlığının, finansal uzmanlığının, üye sayısının, toplantı sıklığının ve cinsiyet çeşitliliğinin finansal raporlama zamanlılığına etkisi araştırılmıştır. Veri analizinde finansal tablolardaki farklılıklardan dolayı bankalar, özel finansal kurumlar, sigorta şirketleri, finansal kiralama ve faktoring şirketleri ile gayrimenkul yatırım ortaklıkları, menkul kıymet yatırım ortaklıkları ve gerekli verilerine ulaşılamayan şirketler analiz dışında tutulmuştur. Geriye kalan BİST’te işlem gören 233 finansal olmayan şirketten elde edilmiş 1903 adet gözlem kullanılarak çoklu regresyon analizi yapılmış ve denetim komitesi özelliklerinin finansal raporlama zamanlılığına etkisi araştırılmıştır. Araştırma kapsamındaki şirketlere ait veriler, Finnet, BİST web sitesi, Kamuyu Aydınlatma Platformu web sitesi ve şirketlerin kendi web sitelerindeki yatırımcı ilişkileri sayfalarından elde edilmiştir.

3.1. Değişkenler

Denetim komitesi ve finansal raporlama zamanlılığı arasındaki ilişkiyi araştıran çalışmalar, denetim komitesinin iki temel özelliği olan bağımsızlık (DKBAĞ) ve finansal uzmanlığın (DKUZM) üzerine odaklanmışlardır. (Sultana vd. 2015; Yadirichukwu ve Ebimobowei 2013; Schmidt ve Wilkins 2013; Ozoanigbo vd. 2016; Tuan, 2016). Ancak düzenleyici kurumlar ve ampirik çalışmalar, denetim komitesinin daha verimli çalışması ve kendisine verilen görevleri ve sorumlulukları yerine getirebilmesi için bağımsızlık ve finansal uzmanlığının yanı sıra komitenin en az iki üyeden oluşması (DKÜYE), her yıl belirli periyotlarda toplanması (DKTOP) ve cinsiyet çeşitliliğine (DKKAD) sahip olması gerektiği göstermektedir. Finansal raporlama kalitesine doğrudan etki eden zamanlılık ile finansal tablolardaki bilgilerin doğruluğunu sağlamada birinci dereceden sorumluluğa sahip olan denetim komitesi arasında bir ilişkinin olması oldukça muhtemeldir. Sonuç olarak, her bir denetim komitesi özelliği ile şirketlerin finansal raporlama zamanlılığı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olması beklenmektedir. Çalışmada, finansal raporlama zamanlılığı ile ilişkili olduğu tespit edilen bazı yönetim bazlı ve firma bazlı özellikler kontrol altına alınmıştır. Kontrol değişkenleri arasında yönetim kurulu büyüklüğü (YKBOYUT), bağımsız yönetim kurulu üyelerinin yüzdesi (YKBAĞ), Yönetim kurulu başkanı – CEO ayrımı (YKB/CEO) gibi bir dizi kurumsal yönetim özellikleri yer almaktadır. Bu kurumsal yönetim değişkenlerine ek olarak, şirketlerin finansal raporlama zamanlılığını etkileyebilecek firma özellikleri için dört kontrol değişkeni de modele dahil edilmiştir. Bu kontrol değişkenleri şirket büyüklüğü (ŞİRBÜY), denetçi tipi (DENKAL), kaldıraç (KAL) ve piyasa değeri defter değeri oranıdır (PD/DD). Çalışmada kullanılan tüm değişkenlerin tanımları ve ölçümleri Tablo I’de gösterilmiştir.

3.2. Araştırma Modeli

Denetim komitesi özellikleri ile finansal raporlama zamanlılığı arasındaki ilişkiyi araştırmak için çoklu regresyon analizi yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın amacı doğrultusunda oluşturulan araştırmanın modeli literatürle (Sultana vd. 2015; Yadirichukwu ve Ebimobowe 2013; Schmidt ve Wilkins 2013; Ozoanigbo vd. 2016; Tuan, 2016, Shukeri ve Nelson 2011; Cengiz 2017) uyumludur ve aşağıdaki şekilde oluşturulmuştur;

$$\text{ZAMANLILIK} = \beta_0 + \beta_1\text{DKÜYE} + \beta_2\text{DKBAĞ} + \beta_3\text{DKUZM} + \beta_4\text{DKTOP} + \beta_5\text{DKKAD} + \beta_6\text{YKÜYE} + \beta_7\text{YKBAĞ} + \beta_8\text{YKB-CEO} + \beta_9\text{BİG4} + \beta_{10}\text{LNBÜY} + \beta_{11}\text{KAL} + \beta_{12}\text{PD/DD} + \epsilon$$

Tablo 1. Değişken Açıklamaları

Değişken Türü	Değişken Adı	Değişken Tanımı	Değişken Ölçümü
Bağımlı Değişken	ZAMANLILIK	Finansal Rapor Zamanlılığı	Hesap döneminin bitişi ile firmanın finansal raporlarını yayınladığı tarih arasında geçen toplam gün sayısı
Bağımsız Değişken	DKBAĞ	Denetim Komitesi Bağımsızlık	Denetim Komitesindeki bağımsız üyelerin yüzdesi
Bağımsız Değişken	DKUZM	Denetim Komitesinin Muhasebe ve Finansal Uzmanlığı	Denetim Komitesinde en az bir üye muhasebe veya finans alanında uzmanı 1, aksi takdirde 0 verilmiştir.
Bağımsız Değişken	DKÜYE	Denetim Komitesi Büyüklüğü	Denetim komitesi toplam üye sayısı
Bağımsız Değişken	DKTOP	Denetim Komitesi Toplanma Sıklığı	Denetim komitesi toplantı sayısı
Bağımsız Değişken	DKKAD	Denetim Komitesi Kadın Üye Sayısı	Denetim komitesinde toplam kadın üye sayısı
Kontrol Değişkeni	YKÜYE	Yönetim kurulu büyüklüğü	Yönetim kurulu toplam üye sayısı
Kontrol Değişkeni	YKBAĞ	Yönetim kurulu bağımsızlığı	Yönetim kurulundaki bağımsız üyelerin yüzdesi
Kontrol Değişkeni	YKB-CEO	Yönetim kurulu başkanı ile CEO ayrımı	Yönetim kurulu başkanı ile CEO aynı kişi ise 1; aksi takdirde 0 verilmiştir.
Kontrol Değişkeni	DENKAL	Dört büyük denetim firmasından denetim hizmeti alınması	Dört büyük denetim firmalarından birisi ile çalışılıyorsa 1; aksi takdirde 0 verilmiştir.
Kontrol Değişkeni	KAL	Kaldıraç oranı	Toplam borçların toplam varlıklara oranı
Kontrol Değişkeni	ŞİRBÜY	Şirket Büyüklüğü	Toplam Varlıkların doğal logaritması
Kontrol Değişkeni	PD/DD	Piyasa değeri defter değeri oranı	Piyasa değeri ile defter değerinin birbirine oranı

4. ARAŞTIRMA BULGULARI

4.1. Tanımlayıcı İstatistikler

Tablo 2’de çoklu regresyon modelinde yer alan değişkenlere ait ortalama, standart sapma, maksimum, minimum ve VIF değerlerine yer verilmiştir. SPK’nın Seri: X, No: 22 sayılı tebliğe göre, denetim komitesi üyelerinin bağımsız olması ve yılda en az dört defa toplanması zorunlu hale getirilmiştir. Ayrıca tebliğ, üye sayısı hakkında bir zorunluluk getirmese de SPK, denetim komitesinin en az iki üyeden oluşmasını tavsiye etmektedir. Denetim komitesi finansal uzmanlığı konusunda ise SPK’nın herhangi bir zorunluluğu ve tavsiyesi bulunmamaktadır. Tablo 2’de yer alan tanımlayıcı istatistikler, borsada işlem gören şirketlerin bu düzenlemelere ve tavsiyelere genel itibariyle uyduğunu göstermektedir. Sonuçlar, denetim komitelerinin 2,06 ortalama üye sayısına sahip olduğunu, bu üyelerin %69,8’inin bağımsız olduğunu ve komitelerin yılda ortalama 4 kere toplandığını göstermektedir. Ayrıca, SPK denetim komitesindeki üyelerin finansal uzmanlığı konusunda açık bir düzenleme getirmese de denetim komitesi üyelerinin %56’sının muhasebe-finans konusunda uzman olduğu görülmektedir. Son olarak hiçbir değişkenin VIF değeri 5’ten yüksek olmaması, çalışmamızda çoklu doğrusallık probleminin olmadığını göstermektedir.

Tablo 2. Tanımlayıcı İstatistikler

Değişken adı	Ortalama	Standart sapma	Minimum değer	Maksimum değer	VIF
ZAMANLILIK	65.633	16.685	20	154	-
DKBAĞ	0.698	0.458	0	1	4.24
DKUZM	0.560	0.496	0	1	1.08
DKÜYE	2.064	0.319	1	6	1.13
DKTOP	4.318	0.904	1	12	1.06
DKKAD	0.203	0.445	0	2	1.07
YKÜYE	6.962	2.062	3	15	1.81
YKBAĞ	0.236	0.150	0	0.60	4.09
YKB/CEO	0.768	0.422	0	1	1.15
DENKAL	0.541	0.498	0	1	1.36
KAL	0.513	0.404	0.006	8.674	1.07
ŞİRBÜY	19.555	1.694	14.331	24.952	1.76
PD/DD	1.772	1.114	1	29.257	1.07

4.2 Korelasyon Analizleri

Aşağıda gösterilen Tablo 3, tüm örneklem için pearson korelasyon matrisi sonuçlarını göstermektedir. Sonuçlar, denetim komitesi özelliklerinin (bağımsız değişken) ve kontrol değişkenlerinin finansal rapor zamanlılığı (bağımlı değişken) ile istatistiksel olarak anlamlı ve negatif ilişkili olduğu göstermektedir.

Son olarak, çoklu regresyon modelinde yer alan denetim komitesi değişkenleri arasındaki pearson korelasyon katsayılarının istatistiksel olarak anlamlı, düşük ve pozitif yönlü olduğu görülmektedir. Diğer bir deyişle, denetim komitesi özellikleri birbirlerini tamamladığı ve değişkenler arasında çoklu korelasyon probleminin olmadığı görülmektedir.

Tablo 3. Korelasyon Matrisi

ZAMANLILIK	1	DKÜYE	DKBAĞ	DKUZM	DKTOP	DKKAD	YKÜYE	YKBAĞ	YKB-CEO	BİG4	KAL	LNBÜY	PD/DD
ZAMANLILIK	1												
DKÜYE	0.023	1											
DKBAĞ	-0.338*	-0.155*	1										
DKTOP	-0.156*	0.011	0.148*	1									
DKUZM	-0.040***	0.065*	0.101*	-	1								
			0.041***										
DKKAD	0.003	0.012	-0.030	-0.054	0.134*	1							
				**									
YKÜYE	-0.198*	0.159*	0.120*	0.143*	0.086*	-0.158*	1						
YKBAĞ	-0.263*	-0.053**	0.832*	0.108*	0.132*	0.002	0.101*	1					
YKB-CEO	-0.141*	0.020	-0.029	0.069*	0.063*	-0.074*	0.236*	-0.069*	1				
BİG4	-0.117*	0.069*	-0.022	0.081*	0.097*	-0.087*	0.311*	-0.105*	0.289*	1			
KAL	0.127*	0.048**	0.053**	0.024	0.019	0.051**	-0.072*	0.075*	-0.035	-0.016	1		
LNBÜY	-0.113*	0.164*	0.058*	0.166*	0.053**	-0.176	0.523*	0.000	0.241*	0.446*	0.085*	1	
PD/DD	-0.012	-0.014	-0.001	0.028	0.006	-0.018	-0.018	-0.014	-	0.061*	0.056**	-0.037***	1
									0.038***				

Not: *, **, *** simgeleri sırayla değişkenlerin %1, %5 ve %10 seviyelerinde anlamlı olduğunu göstermektedir.

4.3. Regresyon Sonuçları

Tablo 4, finansal raporlama zamanlılığına etki etmesi beklenen bağımsız ve kontrol değişkenlerinin kullanıldığı çoklu regresyon analiz sonuçlarını göstermektedir. Analiz sonuçları, denetim komitesi bağımsızlığının finansal raporlama zamanlılığını istatistiksel olarak anlamlı ve negatif etkilediğini göstermektedir. Başka bir ifade ile denetim komitesi bağımsız üyelere oluşan şirketler, finansal raporlarını daha kısa sürede kamuya duyurmaktadır. Elde edilen bulgu, (Sultana vd. 2015; Yadirichukwu ve Ebimobwei 2013) ile tutarlılık göstermektedir.

Analiz sonuçlarına göre, denetim komitesi finansal uzmanlığı ile finansal raporlama zamanlılığı arasında istatistiksel olarak anlamsız bir ilişki bulunmaktadır. Başka bir ifade ile denetim komitesinde en az bir finansal uzman üyenin bulunması finansal raporlama zamanlılığını etkilememektedir. Elde edilen bu bulgu, (Sultana vd. 2015; Yadirichukwu ve Ebimobwei 2013; Schmidt ve Wilkins 2013; Ozoanigbo vd. 2016; Tuan 2016) ile tutarlılık göstermemektedir.

Analiz sonuçlarına göre, denetim komitesi üye sayısı ile finansal raporlama zamanlılığı arasında istatistiksel olarak anlamsız bir ilişki bulunmaktadır. Başka bir ifade ile denetim komitesi toplam üye sayısının finansal raporlama zamanlılığına bir etkisi bulunmamaktadır. Elde edilen bu bulgu, (Sultana vd. 2015; Shukeri ve Nelson 2011) ile tutarlılık göstermektedir.

Analiz sonuçlarına göre, denetim komitesi toplantı sayısı ile finansal raporlama zamanlılığı arasında istatistiksel olarak anlamlı ve negatif bir ilişki bulunmaktadır. Başka bir ifade ile yıl içerisinde daha sık toplanan denetim komitelerine sahip şirketler, finansal raporlarını daha kısa sürede kamuya duyurmaktadır. Elde edilen bu bulgu, Cengiz (2017); Sultana vd. (2015); Shukeri ve Nelson (2011) ile tutarlılık göstermemektedir. Nitekim Cengiz (2017), toplantı sıklığı ile finansal raporlama zamanlılığı arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğunu; Sultana vd. (2015); Shukeri ve Nelson (2011) ise anlamlı bir ilişki olmadığını ortaya koymuştur. Öte yandan, McMullen ve Raghunandan (1996); Abbott vd. (2004); Vafeas (2005) gibi yazarlar, raporlama sorunları olan firmaların denetim komitesi toplantılarını daha az sıklıkta gerçekleştirdiklerini ortaya koymuştur. Sultana (2015), daha sık toplanan denetim komitelerinin firma ihtiyatlılık düzeyini geliştirdiğini belirtmiştir. Vafeas (1999); Bedard vd. (2004); Stewart ve Munro (2007) çalışmalarında denetim komitesi toplantı sıklığının agresif kar yönetimi uygulamalarını kısıtladığını ve buna bağlı olarak finansal raporlama kalitesini arttırdığını göstermiştir. Yukarıdaki çalışmalardan hareketle elde ettiğimiz bulgu, denetim komitesi toplantı sıklığının finansal raporlama sürecinde meydana gelebilecek problemlerin belirlenmesinde ve bu problemlerin ortadan kaldırılmasında önemli bir değişken olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca komite üyelerinin daha sık toplanması, komitenin etkinliğini arttırmakta ve buna bağlı olarak da finansal raporların zamanlılığını ve kalitesini etkilemektedir.

Analiz sonuçlarına göre, denetim komitesi cinsiyet çeşitliliği ile finansal raporlama zamanlılığı arasında istatistiksel olarak anlamlı ve negatif bir ilişki bulunmaktadır. Başka bir ifade ile denetim komitesinde hem erkek hem de kadın üyelere yer veren şirketlerin finansal raporlarını daha kısa sürede kamuya duyurmaktadır. Çalışmamızda elde edilen bu bulgu, denetim komitesinde cinsiyet çeşitliliğinin önemini ortaya koymaktadır. Nitekim, Sultana vd (2015), cinsiyet çeşitliliği ile finansal raporlama zamanlılığı arasında anlamlı bir ilişki bulamamıştır. Öte yandan, Thiruvadi ve Huang (2011), denetim komitesindeki kadın üyelerin, erkek üyelere göre daha az risk almayı tercih ettiklerini ve daha ihtiyatlı ve etik davrandıklarını ileri sürmektedir. Gul vd. (2013), cinsiyet çeşitliliğinin şeffaflık sağladığını ve buna bağlı olarak finansal raporlama kalitesini arttırdığını belirtmiştir. Strydom, Au Yong ve Rankin (2016), denetim komitesindeki kadın üyelerin erkek üyelere göre detaylara daha çok önem verdiğini

ve finansal raporlama kalitesine olumlu katkı sağladığını ortaya koymuştur. Krishnan ve Parsons (2008) kadın üyelerin etik değerlere bağlılıklarının daha yüksek olduğunu ve finansal raporlama sürecinde erkeklere göre daha iyi gözetim faaliyetlerini yerine getirdiklerini göstermiştir. Yukarıdaki çalışmalardan hareketle elde ettiğimiz bu sonuç, denetim komitesinde cinsiyet çeşitliliğinin şeffaflık ve etik anlayışını geliştirdiği ve finansal raporlama kalitesini olumlu yönde etkilediği söylenebilir. Bununla birlikte şeffaflık ve etik anlayışın yüksek olduğu firmalarda finansal raporlama zamanlılığının düşmesi ve yatırımcı kararlarının kalitesi artması kaçınılmaz olacaktır.

Kontrol değişkenlerinin finansal raporlama zamanlılığı ile ilişkisi incelendiğinde, yönetim kurulu üye sayısı, yönetim kurulu başkanı ile CEO 'nun ayrı kişiler olması ve denetim kalitesinin finansal raporlama zamanlılığını istatistiksel olarak anlamlı ve negatif etkilerken finansal kaldıraç oranının finansal raporlama zamanlılığını istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif etkilediği görülmektedir. Başka bir ifade ile yönetim kurulu üye sayısının yüksek, yönetim kurulu başkanı ile CEO'nun ayrı kişiler olduğu, finansal raporlarını dört büyük denetim firmasından birine denetlendiği ve toplam borçlarının toplam varlıklara oranı düşük olan şirketler, finansal raporlarını daha kısa süre kamuya duyurmaktadır. Öte yandan yönetim kurulu bağımsızlığı, şirket büyüklüğü ve piyasa değeri defter değeri oranı ile finansal raporlama zamanlılığı arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmamaktadır.

Tablo 4. Regresyon Sonuçları

Değişkenler	Beklenen İşaret	Katsayı	t değeri	p değeri
Sabit Sayı*		4.483	60.60	0.000
DKBAĞ	-	-0.147	-6.42	0.000
DKUZM	-	0.009	0.90	0.368
DKÜYE	?	-0.004	-0.27	0.788
DKTOP	?	-0.023	-3.98	0.000
DKKAD	?	-0.027	-2.30	0.022
YKÜYE	-	-0.014	-4.35	0.000
YKBAĞ	-	-0.108	-1.57	0.117
YKB/CEO	-	-0.061	-4.75	0.000
DENKAL	-	-0.031	-2.61	0.009
KAL	+	0.084	6.49	0.000
ŞİRBÜY	-	0.001	0.43	0.668
PD/DD	-	-0.001	-1.03	0.303
Gözlem Sayısı	1903			
F Değeri	35.66			
R ²	0.6543			
Düzeltilmiş R ²	0.6046			

Not: * ve **, değeri, değişkenin 0.01 ve 0.05 düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir

5. SONUÇ

Finansal raporlama kalitesinin en önemli ölçütlerinden birisi de finansal rapor zamanlılığıdır. Bu nedenle, şirketlerin finansal raporlarını mümkün olan en kısa sürede kamuoyuna duyurarak yatırımcıların verdiği yatırım kararlarının kalitesine etki etmesi beklenmektedir. Şirketler ve düzenleyici kurumlar, finansal raporların geç açıklanması sonucunda ortaya çıkabilecek olan bilgi asimetrisi ve vekalet problemleri gibi tüm paydaşlara zarar verebilecek olumsuz durumları engellemek için finansal rapor zamanlılığına etki eden unsurların belirlemek ve bu konuda önlemler almakla yükümlüdür. Bu çalışma, 2008-2017 yılları arasında BİST'te işlem gören 233 şirketin finansal raporlama zamanlılığına etki eden faktörlerle ilgili olarak ampirik kanıtları sunmaktadır.

Çalışmanın amacı, BİST'te işlem gören finansal olmayan şirketlerin denetim komitesi özellikleri ile finansal raporlama zamanlılığı arasındaki ilişkiyi incelemektir. Bu kapsamda denetim komitesi özellikleri olarak, bağımsızlık (DKBAĞ), finansal uzmanlık (DKFU), üye sayısı (DKÜYE), toplantı sayısı (DKTOP) ve cinsiyet çeşitliliği (DKKAD) bağımsız değişkenleri; finansal raporlama zamanlılığı (ZAMANLILIK) bağımlı değişkeni ve yönetim kurulu üye sayısı (YKÜYE), yönetim kurulu bağımsızlığı (YKBAĞ), yönetim kurulu başkanı ve CEO ayrımı (YKB-CEO), denetim kalitesi (BİG4),

şirket büyüklüğü (ŞİRBÜY), finansal kaldıraç (KAL) ve piyasa değeri defter değeri oranı (PD/DD) kontrol değişkenleri belirlenmiştir.

2008-2017 yılları arasında BİST’te işlem gören 233 şirketten elde edilen 1903 gözlem sayısı kullanılarak çoklu regresyon analizi yapılmıştır. Araştırma sonuçları, denetim komitesi bağımsızlığının, toplantı sayısının ve kadın üye sayısının finansal raporlama zamanlılığı ile istatistiksel olarak anlamlı ve negatif ilişki içinde olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlar, denetim komitesi üyelerinin bağımsız olması, üyelerin yıllık belirli periyotlarda toplanmaları ve komitelerin karma cinsiyet gruplarından oluşmasının finansal raporların daha kısa sürede kamuya duyurulmasında önemli etkenler olduğunu göstermektedir. Ayrıca araştırma sonuçları bir bütün olarak değerlendirildiğinde, teorik beklentilere uygun ve birbiriyle tutarlı sonuçlar olduğu görülmektedir.

Denetim komitesi bağımsızlığı ve finansal uzmanlığı denetim komitesinin en önemli özelliğidir. Nitekim önceki çalışmalar, genellikle bağımsızlık ve finansal uzmanlık gibi denetim komitesi özelliklerine odaklanmakta ve bu özelliklerin finansal raporlama zamanlılığını negatif etkilediğini ortaya koymaktadır. Öte yandan üye sayısı, toplantı sayısı ve cinsiyet çeşitliliği gibi denetim komitesi özelliklerinin finansal raporlama zamanlılığına etkisini inceleyen çalışmaların karmaşık sonuçlar ortaya koyduğu görülmektedir. Çalışmamızın araştırma bulgularında yer alan bağımsızlık ve finansal raporlama zamanlılığı arasındaki istatistiksel olarak anlamlı ve negatif ilişki, var olan literatürü destekler nitelikteyken; toplantı sayısı ve cinsiyet çeşitliliğinin finansal raporlama zamanlılığına istatistiksel olarak anlamlı ve negatif bir etkiye bulunması, karmaşık bulguların yer aldığı literatüre önemli ve faydalı ampirik sonuçlarla katkı sağlamaktadır. Nitekim, Sultana vd. (2015); Shukeri ve Nelson (2011) gibi yazarların toplantı sıklığı ve cinsiyet çeşitliliği ile finansal raporlama zamanlılığı arasında anlamlı bir ilişki bulamaması çalışmamızın önemini ortaya koymaktadır.

Ayrıca gelecek çalışmalarda BİST’teki farklı sektörler veya alt sektör ayrımı yapılarak benzer çalışmalar yapılabilir. Çalışmamızın bağımsız değişkeni olan denetim komitesi özellikleri için sınırlı sayıda değişken belirlenmiştir. Sonraki çalışmalarda denetim komitesi üyelerinin tecrübesi, aldıkları ücret ve eğitim durumları gibi değişkenlerde eklenerek daha geniş kapsamlı analizler yapılabilir. Ayrıca ülkemizin kurumsal yönetim literatüründe cinsiyet çeşitliliği konusu oldukça kısıtlıdır. Bir sonraki çalışmalarda yönetim kurulu, risk komitesi, iç denetim birimi gibi önemli kurumsal yönetim mekanizmalarında cinsiyet çeşitliliği kavramı araştırılarak literatüre önemli katkılar sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Abbott, J.L., S. Parker ve G. Peters. 2004. “Audit committee characteristics and restatements”, *Auditing: A Journal of Practice and Theory*, 23(1).
- Abbott, J.L., S. Parker ve T.J. Presley. 2012. “Female board presence and the likelihood of financial restatement”, *Accounting Horizons*, 26(4).
- Aktaş, R. ve M. Karğın. 2011. “Timeliness of Reporting and the Quality of Financial Information” *International Research Journal of Finance and Economics*, 63(1).
- Aldamen, H., K. Duncan, S. Kelly, R. Mcnamara ve S. Nagel. 2012. “Audit Committee Characteristics and Firm Performance During the Global Financial Crisis”, *Accounting & Finance*, 52(4).

- Ashton, R., J. Willingham ve R. Elliott. 1987. "Empirical Analysis of Audit Delay", *Journal of Accounting Research*, 25(2).
- Ashton, R. H. Ve A. Wright. 1989. "Identifying Audit Adjustments with Attention-Directing Procedures", *The Accounting Review*, 64(4)
- Al-Tahat, S. 2015. "Company Attributes and the Timeliness of Interim Financial Reporting in Jordan", *International Journal of Application or Innovation in Engineering & Management (IJAIEEM)*, 4(3)
- Appiah K. O. ve C. Amon. 2015. "Board audit committee and corporate insolvency", *Journal of Applied Accounting Research*, 18(3)
- ASX Corporate Governance Council. 2014. "Corporate governance principles and recommendations", Australian Securities Exchange. <https://www.asx.com.au/documents/asx-compliance/cgc-principles-and-recommendations-3rd-edn.pdf>. (Erişim Tarihi: 01.10.2019).
- Baatwah, S. R., Z. Salleh ve J. Stewart. 2019. "Audit committee chair accounting expertise and audit report timeliness: The moderating effect of chair characteristics", *Asian Review of Accounting*, 27(2).
- Beasley, M.S. ve S. Salterio. 2009. "The relationship between board characteristics and voluntary improvements in audit committee composition and experience", *Contemporary Accounting Research*, 18 (1).
- Bedard, J., S.M. Chtourou ve L. Courteau. 2004. "The effect of audit committee expertise, independence, and activity on aggressive earnings management Auditing", *Journal of Practice and Theory*, 23(2).
- Bédard J. ve Y. Gendron. 2010. "Strengthening the financial reporting systems: Can audit committees deliver?", *International Journal of Auditing*, 14(2).
- Burgess, Z. ve P. Tharenou. 2002. "Women board directors: characteristics of the few", *Journal of Business Ethics*, 37(1).
- Bushman, R.M., J.D. Piotroski ve A.J. Smith. 2004. "What determines corporate transparency?", *Journal of accounting research*, 42(2).
- Cadbury Committee. 1992. "Report of the Committee on Financial Aspects of Corporate Governance". London: HMSO.
- Carter, D. A., B.J. Simkins ve W.G. Simpson. 2003. "Corporate governance, board diversity, and firm value", *Financial review*, 38(1).
- Cengiz, S. 2017. "Denetim Komitesi Etkinliğinin Denetim Raporlarının Yayınlanma Süresi Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi: Borsa İstanbul'da Bir Uygulama", *Mali Çözüm Dergisi*, 27(May/Jun).
- Defond, M. L. ve J.R. Francis. 2005. "Audit research after Sarbanes-Oxley", *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 24.
- DeZoort, F. T. ve S.E. Salterio. 2001. "The effects of corporate governance experience and financial-reporting and audit knowledge on audit committee members' judgments", *Auditing: A Journal of*

Practice & Theory, 20(2).

Doğan, M., E. Coşkun ve O. Çelik. 2007. "Is Timing of Financial Reporting Related to Firm Performance? An Examination on ISE Listed Companies", International Research Journal of Finance and Economics, 12(3).

Dyer IV, J.C. ve A.J. McHugh. 1975. "The Timeliness of the Australian Annual Report", Journal of Accounting Research, 13(2).

Erer, M. ve Ç. Cömert. 2014. "Timeliness of Financial Reporting in Turkey", İktisat İşletme ve Finans Dergisi, Cilt. 29 (337).

Fakhari H. ve Y.R. Pitenoey Y. R. 2017. "The Impact of Audit Committee and Its Characteristics on the Firms Information Environment", Iranian Journal of Management Studies (IJMS), 10(3).

Fama, E. F. ve M.C. Jensen. 1983. "Agency problems and residual claims", The journal of law and Economics, 26(2).

Financial Accounting Standards Board (FASB). 2010. Statement of Financial Accounting Concepts No. 8— Conceptual Framework for Financial Reporting. (September) https://www.fasb.org/jsp/FASB/Document_C/DocumentPage?cid=1176157498129&acceptedDisclaimer=true (Erişim Tarihi: 15.10.2019).

Hsu, H.E. 2008. "Audit committees in US entrepreneurial firms", Journal of American Academy of Business, 13(1).

Johnson, J.L., C.M. Daily ve A.E. Ellstrand. 1996. "Boards of directors: A review and research agenda", Journal of Management, 22(3).

Joseph V.C. ve L.N. Terry. 2003. "Audit Committee Independence and Disclosure: choice for financially distressed firms", Corporate Governance: An International Review, 11(4).

Ghafran C. ve N. O'sullivan. 2017. "The impact of audit committee expertise on audit quality: Evidence from UK audit fees", The British Accounting Review, 49(6).

Givoly, D. ve D. Palmon. 1982. "Timeliness of annual earnings announcements: some empirical evidence", The Accounting Review, 57(3).

Grosvold, J., S. Brammer ve B. Rayton. 2007. "Board diversity in the United Kingdom and Norway: an exploratory analysis", Business Ethics: An European Review, 16(4).

Gul, F. A., M. Hutchinson ve K.M., Lai. 2013. "Gender-diverse boards and properties of analyst earnings forecasts", Accounting Horizons, 27(3).

Ika, S., N. Ghazali. 2012. "Audit Committee Effectiveness and Timeliness of Reporting: Indonesian Evidence", Managerial Auditing Journal, 27(4).

Ismail, K.N.I. ve R. Chandler. 2004. "The timeliness of quarterly financial reports of companies in Malaysia", Asian Review of Accounting, 12(1).

- Joseph V.C. ve L.N. Terry. 2003. "Audit Committee Independence and Disclosure: choice for financially distressed firms", *Corporate Governance: An International Review*, 11(4).
- Klein, A. 2002a. "Audit Committee, Board of Director Characteristics, and Earnings Management", *Journal of Accounting and Economics*. 33(3).
- Klein, A. 2002b. "Economic determinants of audit committee independence". *The Accounting Review*, 77 (2).
- Knechel, W.R. ve J.L. Payne. 2001. "Additional evidence on audit report lag", *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 20(1)
- Krishnan, J. ve J.E. Lee. 2009. "Audit committee financial expertise, litigation risk, and corporate governance", *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 28(1).
- Krishnan, G.V. ve L.M., Parsons. 2008. "Getting to the bottom line: An exploration of gender and earnings quality", *Journal of Business Ethics*, 78(1-2).
- Lee, H.Y., V. Mande ve M. Son. 2009. "Do lengthy auditor tenure and the provision of non-audit services by the external auditor reduce audit report lags?", *International Journal of Auditing*, 13(2).
- Leventis, S., P. Weetman ve C. Caramanis. 2005. "Determinants of Audit Report Lag: Some Evidence from The Athens Stock Exchange", *International Journal of Auditing*, 9(1).
- Levin, J.S., T.J. Taylor ve L.M. Chatters. 1993. "Race and gender differences in religiosity among older adults: Findings from four national surveys", *The Journal of Gerontology*, 49(3).
- McGee, R. W. ve X. Yuan. 2012. "Corporate Governance and The Timeliness of Financial Reporting A Comparative Study of the People's Republic of China", *The USA and The European. Union Journal of Asia Business Studies*, 6(1).
- McMullen, D. A. ve K. Raghunandan. 1996. "Enhancing audit committee effectiveness", *Journal of Accountancy*, 182(2).
- Ozoanigbo, C.V., I.O. Orjinta ve T.N. Ofor. 2016. "Audit committee effectiveness and timeliness of the financial reporting in Nigeria", *International Journal of Research Development*, 10(1).
- Özkan, S., Z.Y., Karaibrahimoğlu, E.E. Acar ve İ.O. Öz. 2013. "Finansal Tabloların Sunum Tarihini Etkileyen Faktörler: İMKB Firmaları Üzerine Bir Uygulama", *World Of Accounting Science*, 15(3).
- Pathan, S. ve R. Faff. 2013. "Does board structure in banks really affect their performance?", *Journal of Banking & Finance*, 37(5).
- Payne, J. L. ve K.L. Jensen. 2002. "An examination of municipal audit delay", *Journal of Accounting and Public Policy*, 21(1).
- Persons, O.S. 2009. "Audit committee characteristics and earlier voluntary ethics disclosure among fraud and no-fraud firms", *International Journal of Disclosure and Governance*, 6(4).

- Piot, C. 2004. "The existence and independence of audit committees in France", *Accounting and Business research*, 34(3).
- Powell, M. ve D. Anisc. 1997. "Gender differences in risk behavior", *Journal of Economic Psychology*, 18(6).
- Sarbanes-Oxley Act. 2002. "The public company accounting reform and investor protection", US, Public Law No. 107-204.
- Schmidt, J. J. ve M.S. Wilkins. 2013. "Bringing darkness to light: the influence of auditor quality and audit committee expertise on the timeliness of financial statement restatement disclosures", *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 32(1).
- Sermaye Piyasası Kurulu (SPK). 2003. Sermaye Piyasasında Finansal Raporlamaya İlişkin Esaslar Tebliği, Seri: XI, No:29, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/02/20170203-6.htm>, (Erişim Tarihi: 01.10.2019)
- Sermaye Piyasası Kurulu (SPK). 2011. Kurumsal yönetim ilkelerinin belirlenmesine ve uygulanmasına ilişkin tebliği, Seri: IV, NO: 56. <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/12/20111230-14.htm> (Erişim Tarihi: 01.10.2019)
- Sermaye Piyasası Kurulu (SPK). 2013. Sermaye Piyasasında Finansal Raporlamaya İlişkin Esaslar Tebliği, Resmi Gazete No: 28176, Sayı: II-14.1, http://www.spk.gov.tr/duyuru_goster.aspx?aid=20130614&subid=0&ct=c, (Erişim Tarihi: 01.10.2019).
- Sharma, V.D., V. Naiker ve B. Lee. 2009. "Determinants of Audit Committee Meeting Frequency: Evidence from a Voluntary Governance System", *Accounting Horizons*, 23(2).
- Shawver, T.J., P.C. Bancroft ve J.T. Sennetti. 2006. "Can the clan effect reduce the gender sensitivity to fraud? The case of the IPO environment", *Journal of Forensic Accounting*, 7(1).
- Shukeri, S. N. ve S.P. Nelson. 2011. "Timeliness of Annual Audit Report: Some Empirical Evidence from Malaysia", *Entrepreneurship and Management International Conference (EMIC 2)*, Kangar, Perlis Malaysia.
- Smith Report. 2003. "Audit Committees: Combined Code Guidance", London: Financial Reporting Council.
- Soltani, B. 2002. "Timeliness of corporate and audit reports: Some empirical evidence in the French context", *The International Journal of Accounting*, 37(2).
- Stewart, J. ve L. Munro. 2007. "The impact of audit committee existence and audit committee meeting frequency on the external audit: perceptions of Australian auditors", *International Journal of Auditing*, 11(1).
- Strydom, M., H.H., Au Yong ve M. Rankin. 2017. "A few good (wo) men? Gender diversity on Australian boards", *Australian Journal of Management*, 42(3).
- Sultana, N. 2015. "Audit Committee Characteristics and Accounting Conservatism", *International*

Journal of Auditing, 19(2).

Sultana, N., H. Singh, J.L.W. Mitchell ve M. Van der Zahn. 2015. "Audit committee characteristics and audit report lag", International Journal of Auditing, 19(2).

Super, S. O. ve N.C. Shil. 2019. "Determinants of Audit Fee in the Manufacturing Sector in Nigeria", IUP Journal of Accounting Research & Audit Practices, 18(2).

Thiruvadi, S. ve H. Huang. 2011. "Audit committee gender differences and earnings management", Gender in Management, 26(7).

Tuan K. 2016. "Denetim Komitesi Özellikleri ve İhtiyatlılık Arasındaki İlişki: Borsa İstanbul Örneği", Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi, 15(47)

ÖS
248

Wood, W., D. Polek ve C. Aiken. 1985. "Sex differences in group task performance", Journal of Personality and Social Psychology, 48(1).

Vafeas, N. 2003. "Length of Board Tenure and Outside Director Independence", Journal of Business Finance & Accounting, 30(7-8)

Vafeas, N. 2005. "Audit committees, boards, and the quality of reported earnings", Contemporary accounting research, 22(4).

Yadirichukwu, E. ve A. Ebimobowei. 2013. "Audit Committee and Timeliness of Financial Reports: Empirical Evidence from Nigeria", Journal of Economics and Sustainable Development, 4(20).